

Kirkens UNDERVISNING

3
1997



TEMA: *Peter og de andre apostle*



INDHOLD

... og lige til jordens ende

Kirkens søjler

En grundfortælling om Jesu apostle

Af Ingrid Schrøder-Hansen

3

Thomas - Jesu discipel

En fortolkning af Thomas skikkelsen

Af Jes Nysten

8

Den forsømte Paulus

Hvordan bruges Paulus i undervisning?

Af Andreas Davidsen

12

Det gyldne Evangelium

Legender om Vor Herre og Skt. Peter

Af Henning Nørhøj

19

Apostlenes ikoner

Brug af ikoner i den kristne forkyndelse

Af Morten Møbjerg

23

Ifølge Apostlenes Gerninger kapitel 1 v. 8 var Jesu sidste ord til apostlene før han blev løftet op til himmelen: ...*"Men I skal få kraft, når Helligånden kommer over jer, og I skal være mine vidner både i Jerusalem og i hele Judæa og Samaria og lige til jordens ende."*

Disse ord blev sagt til de 11 disciple (Judas var på dette tidspunkt ude af billedet). I evangelieberetningerne kaldes de oftest *disciple*, men her fra begyndelsen af Apostlenes Gerninger kaldes de *apostle* - og vel at mærke de apostle, som Jesus selv havde udvalgt, og bortset altså fra Judas synes der at være sammenfald mellem dem, der hørte til Jesu nærmeste discipelskare og dem, som efter opstandelsen her umiddelbart før Jesu himmelfart, bemyndiges til at være hans vidner overfor hele verden.

I forbindelse med Jesu lidelse og død opløstes discipelskaren. Fortvivlede og desillusionerede har de bevæget sig rundt i angst for at blive genkendt. Men mødet med den opstandne bragte den nærmeste discipelkreds sammen igen. Og det er altså dem, Jesus udsender som sine vidner. De er altså udvalgte og udsendte som dem, der skal viderebringe Jesu gudsrige forkyndelse - og vel at mærke bringe det videre set i lyset af deres eget møde med den opstandne Kristus.

Det er kendetegnende for dem, der blev disciple/apostle, at de ikke blev det i kraft af at være specielt lærde eller specielt religiøse. De var *"jævne mænd af folket"*. Og det er som sådan, at de er interessante identifikationsfigurer også for os, der lever nu. Det er fiskeren Peter, der var den første til at bekende Jesus som Kristus, Guds søn, men som også fornægtede sit kendskab til Jesus den

sidste nat, da det brændte på. Det er Thomas, der kræver beviser - han vil se naglemærkerne - før han vil tro, at Jesus er den korsfæstede og opstandne. Og det er Paulus, der forfølger de kristne, men som efter at have mødt Jesus i et syn, bliver den apostel, der bringer evangeliet til andre end jøder, om ikke *"til jordens ende"* så dog langt ud i den dakedte verden.

De første apostle var på godt og ondt almindelige mennesker af kød og blod. Deres følgeskab med Jesus rundt i Galilæa og på vejen op til Jerusalem og deres møde med ham som opstanden havde givet dem noget at bringe videre. At dette stadig bringes videre og høres over hele verden, siger noget om, at de har udført deres opgave, og at der har været kraft bag deres budskab. Derfor er fortællingerne om dem relevante - også for den kirkelige undervisning.

Af Arne Kristoffersen

Kirkens søjler

Tiden efter Jesu død, opstandelse og himmelfart blev en prøvelsens tid for de apostle, der havde fulgt ham. Forfølgelser, usikkerhed omkring den rette efterfølgelse, opgør med fordomme, egne og andres, prægede billedet. Dog voksede Guds kirke dag for dag, ledet af Peter, Jakob, Paulus: Kirkens søjler.

Af Ingrid Schrøder-Hansen

Iugerne efter pinse kunne Peter mærke glæden boble rundt i kroppen. Og i de andre disciple. Guds og Jesu Ånd havde fyldt dem med kraft, og munden stod ikke på dem: „Jesus lever! Han er stærkere end døden. Snart kommer han igen på himlens skyer og opretter Guds rige!“

De forkyndte det i templet og synagogerne, og dagligt kom der nye til, som bad om at blive døbt. De hilste ærbødigt på Peter, fiskeren, som Jesus selv havde indsat til leder. Og de satte sig for Peters fødder og bad ham fortælle om Jesus.

En dag, da Peter og Johannes gik op i templet, var der én, der råbte: „Hav barmhjertighed!“ Det var den lamme tigger, der altid lå dér i porten. Peter og Johannes vekslede et blik. „Se på os!“ sagde Peter. Tiggeren kiggede overrasket op, og Peter sagde fast: „Sølv og guld ejer jeg ikke, men dét, jeg har, vil jeg give dig.“ Han greb tiggerens hånd: „I Jesu Kristi navn, stå op og gå!“

Og da Peter rejste ham op, blev den lammes ben stærke og kunne bære. Han tog forsigtigt et skridt, og ét til. Så slap han Peters hånd, rettede sig op og begyndte at gå. Ja, han løb, han dansede: „Har I set det?“ råbte han. „Har I set det under, Gud har gjort med mig?“

Folk standsede op: „Hvem er det?“ - „Det er jo den lamme tigger!“ - „Hvem er så de to?“ - „Det er hellige mænd. De har gjort et under!“ Alle stimlede sammen om dem, og Peter råbte: „Det er ikke os! Det er den Jesus, I korsfæstede. Ham har Gud gjort til Herre og Kristus ved at oprejse ham fra de døde! Det er Jesu kraft, der har oprejst denne mand!“

Folk råbte og skreg, og et par præster kom løbende med tempelvagten for at splitte opløbet. Da de hørte Peter stå og forkynde, at den korsfæstede forbryder var opstået fra graven, blev han og Johannes

straks grebet og fængslet. Men Peters ord gik fra mund til mund på tempelpladsen, og uroen fortsatte. Det Store Råd blev sammenkaldt for at standse denne galsskab, mens tid var.

Den næste morgen blev Peter og Johannes ført ind i rådssalen til de anklagedes plads. Og ypperstepræsten Kajfas så koldt på dem: „I hvis navn har I gjort dette?“

„Netop her stod Jesus i påsken, før det igennem Peter. Han mærkede Jesu Ånd bruse op i sig og løftede hovedet: „Anklager I os for at have gjort den lamme tigger rask? Så skal I vide, at det er i Jesu navn, vi har gjort det.“ Han så Kajfas lige i øjnene: „I, som dødsdømte ham, I dømte fejl! Det har Gud vist ved at lade ham opstå fra de døde og give frelse i hans navn!“

En rystelse gik gennem salen. Flere af rådsherrerne sprang op og priste Gud med høj røst og ekstatiske øjne. Kajfas stirrede: Hvad var dette? Han kunne svagt huske de fiskere fra Galilæa, der havde fulgt denne Jesus. Men var de ikke flygtet, da han blev dræbt? Hvad gjorde de her?

„Før fangerne ud, mens vi forhandler sagen!“ Kajfas måtte dunke hårdt i bordet, før han fik ørenlyd. Da døren lukkedes, kaldte han til orden: „Hvad skal vi gøre med de mennesker? Vi kan ikke nægte, at der er sket et under. Der var alt for mange vidner.“ Da rejste den gamle farisæer Gamaliel sig: „Vi har før set falske Messias'er gøre postyr. Når de døde, faldt deres tilhængere fra, og det hele gik i sig selv. Mit råd er, at vi tier det ihjel.“ Kajfas nikkede: „Ja, de skal tie!“

Fangerne blev bragt ind, og Kajfas forkyndte, at man ville lade dem slippe på betingelse af, at de aldrig mere prædikede om denne korsfæstede gudsbespotter. Ellers ville det gå dem ligesom deres mester! Men på de ord svarede Peter: „Døm selv, herre dommer, om ikke vi bør adlyde Gud mere



end mennesker?" Kajfas snapede efter vejret: „Ud med dem!"

–"Gudsbespottelse!" fnøs Gamaliels skriver. „De skulle stenes!" Gamaliel lagde hånden på hans arm: „Rolig, unge Saulus! Vent og se. Er det menneske-påfund, falder det fra hinanden af sig selv. Bliver det stående, er det måske virkelig fra Gud?" Saulus tav, men hans øjne brændte.

Udenfor blev Peter og Johannes modtaget som helte. Sagen havde fået endnu flere til at slutte sig til disciplene.

Antallet af nye brødre nærmede sig snart 5000. Det var jøder fra alle verdens kanter, og de fleste af dem talte græsk. –"Gå ud i alverden," havde Jesus sagt. Men det var slet ikke nødvendigt at gå. Alverden kom jo til dem, bad dem fortælle om Jesus og lod sig døbe.

Peter lukkede øjnene og mærkede glæden bruse. Alt gik strygende. Det gjaldt om at nå ud til så mange som muligt, før Jesus kom igen. Så ingen af brødrene spildte tiden med at gå på arbejde. De levede af at dele med hinanden, og der kom dagligt nye til, som solgte hus og hjem og delte med dem. De nye brødre, „grækerne", var endda de ivrigste.

Stefanus

Peter tørrede sveden af panden. Nu var der snart gået et år siden Jesu opstandelse, og han var



Peter, Ravenna. 5. årh.

stadig ikke kommet igen. Begejstringen føltes tyndslidt, og der opstod dagligt gniderier. Især mellem de gamle disciple fra Galilæa og de nye, grækerne. Gode jøder, vist så; men man mærkede, de kom fra Romerrigets storbyer og bragte et pust af den store verden med sig. Peter skuttede sig. Hjemme i landsbyen havde de altid holdt sig langt fra, hvad den græske kultur bragte med sig.

Da grækerne begyndte at knurre over, at deres fattige blev tilsidesat, måtte „kirkens søjler", Peter, Jakob og Johannes, tage problemet op. De indsatte syv af grækerne til at tage sig af den daglige uddeling af mad. De tog det som en ærespost og begyndte at føre sig frem.

Særligt Stefanus og Nikolaus fra Antiokia. En dag satte Stefanus deres synagoge på den anden ende ved at erklære, at hverken Temp-

let eller Loven var en bønne værd mod det, Jesus havde lært dem! Synagogens skriftkloge anklagede ham for Det Store Råd. Og i rådssalen holdt Stefanus en forsvarstale, der prangede af græsk veltalenhed og indgående bibelkundskab. Men som klart bekræftede, at han hverken agtede Templet eller Loven.

„Han skal dø!" råbte dommerne enstemmigt. Men Stefanus hørte dem ikke, han så op: „Jeg ser himlen åben," jublede han. „Dér står Gud i sin herlighed, og Jesus står ved Guds højre hånd!"

Alle i salen holdt sig for ørerne, og skrigende stormede de ind på Stefanus og slæbte ham ud. Helt uden for byporten. Dér stenede de ham. Farisæeren Saulus meldte sig straks som vidne på, at det gik retfærdigt til. Han stod og så på med armene over kors og skinnende øjne.

Stenene haglede mod Stefanus henne ved muren. „Herre tilgiv dem!" råbte han, da en sten traf hans ansigt. „Herre Jesus, tag imod min ånd!" Så faldt han sammen til en blodig bunke. Saulus så efter, at han var død. „Der er flere!" råbte han, og forsvandt med den vilde flok i hælene.

Skjult bag en murkant havde Nikolaus og hans kone Susanna været vidner til vennens død. „Så du hans ansigt?" hviskede Susan-



na. „Ja! Det lyste som en engels ansigt,“ stødte Nikolaus frem. - „Nej, jeg mente Saulus!“ Nu græd Susanna. „Så du hans øjne. Han standser ikke, før han har slået både os og børnene ihjel! Jeg vil hjem, hjem til Antiokia!“

De græsktalendes bydel genlød af skrig, mens Saulus og hans flok stormede gennem gaderne på jagten efter Jesus-folk. De brød døre op og slæbte både mænd og kvinder til fængslet.

Apostlene skjulte sig og blev i byen, men grækerne flygtede. Mange søgte op mod Damaskus, og nogle familier rejste videre med Nikolaus mod Antiokia. „Herre, frels os fra Saulus!“ bad de.

Saulus

Karavanen mod Damaskus sneglede sig afsted over bjergene. På et af æslerne red Saulus med ypperstepræstens fuldmagt til at arrestere de Jesus-folk, der havde søgt skjul i Damaskus. Hvis synagogeforstanderne forstod sagens vigtighed, kunne han have de spottere fængslet i Jerusalem inden påske. Så var det et år siden, denne Jesus fik sin velfortjente straf. Så sandt som der stod skrevet: „Den, som foragter Herrens Lov skal udryddes af folket!“

Solen bagte ned over hans hoved. Saulus nikkede. Inden aften var de i Damaskus.

Men da. Pludselig. Et voldsomt lysskær slog ned over ham. Saulus slog hænderne for ansigtet, men

lyset gik tværs igennem dem. Han mærkede, at han faldt af æslet, og i et glimt så han sig selv ligge sammenkrøben dér på jorden. Så sansede han intet andet end lyset, der hvævede sig over ham: „Saul, Saul, hvorfor forfølger du mig?“

„Hvem er du, herre?“ stammede Saulus.

„Jeg er Jesus, som du forfølger!“ lød stemmen ud af lyset. Og Saulus mærkede helt ind til marven, at dether var sandt. „Hvad skal jeg gøre, Herre?“ stammede han.

„Rejs dig og gå til Damaskus,“ svarede Jesus. „Dér skal du få at vide, hvad jeg vil med dig.“

Da Saulus kom til sig selv, stod hans rejsefæller bøjet over ham: „Blev du syg af solen?“ Han kunne høre dem, men ingenting se. De måtte tage ham ved hånden og lede forfølgeren i sikkerhed i Damaskus. En farisæer, Judas, lånte ham en seng, og dér lå Saulus i tre dage, blind som i gravens mørke. Han hverken spiste eller drak. Han bad.

Ananias, en af disciplene, bad også. Han takkede Herren for, at han havde slået deres fjende med blindhed. Men da viste Jesus sig for ham: „Ananias, gå ned i den gade, I kalder Den Lige. Spørg i Judas' hus efter Saulus fra Tarsus. For han beder til mig. Og jeg har sagt ham, at du kommer og giver ham synet igen!“

„Herre!“ protesterede Ananias. „Er du ikke klar over, at det er den mand, der har forfulgt dine

disciple i Jerusalem? Og han er kommet hertil for at arrestere alle os, der tror på dig!“

Forvirret holdt Ananias inde. Han syntes, Jesus lo. „Gå kun, Ananias!“ svarede Jesus. „Jeg har udvalgt Saulus til at bære mit ord ud til både jøder og hedninger. Gå og vis ham dét!“

Så gik Ananias. Fandt frem til Saulus og lagde hænderne på hans øjne: „Bror, Saul,“ sagde han. „Jesus har sendt mig for at åbne dine øjne. Du skal gå med hans lys til både hedninger og jøder.“

Da Saulus slog øjnene op, kunne han se Ananias' ansigt, der så spørgende ned på ham.

„Er der noget, der hindrer, at jeg kan blive døbt?“ spurgte Saulus.

Ananias' ansigt lyste op i et smil. „Nej, der er intet, der hindrer,“ sagde han. Han gik ud og hentede et fad vand, lukkede døren for de andre blikke og døbte forfølgeren Saulus i Jesu navn.

Antiokia

Årene gik. Peter forsøgte at holde sig i Jerusalem. Han sagde, at apostlenes leder skulle være til at finde, når de nye brødre kom og ville lære om Jesus. Som nu dengang, den gode Barnabas havde bragt Saulus til ham og fortalt om hans omvendelse. Peter sukkede. At blive udspurgt i 14 dage af en græker og sprænglærd teolog, det var ingen spøg.



Peter, Ravenna. 5. årh.

-Kom Jesus dog ikke snart igen? Der var så mange svære spørgsmål. Jakob, Jesu bror, krævede at de levede strengt lovlydigt for at undgå nye forfølgelser. Det var nær kommet til strid, da Peter havde døbt en romersk officer, en hedning. Og Jakob så tvivlende ud, da Peter forklarede, at Jesus selv havde befalet ham det. -Der var noget i Jakobs ansigt, der altid fik Peter til at dukke sig. Det var forvirrende, at han lignede Jesus så meget. -Hvor mange „søjler“ kunne kirken have?

Og netop nu kom der bud om, at brødrene i Antiokia døbte hedninger i massevis. Om apostlene var klar over det? -"Send én op og tal dem til fornuft!" krævede Jakob. Ingen af apostlene talte godt nok græsk til den rejse, så de sendte den skikkelige Barnabas. Peter lod hænderne synke.

I Antiokia opsøgte Barnabas synagogeforstanderen. „Næh, de kristne holder til i den nye synagoge,“ svarede han afvisende. „Spørg efter profeten Lukian.“ -"De kristne?" Barnabas studsede. „Hvem kalder dem det?" -"Det gør alle her i byen,“ lød svaret. „De er jo ikke jøder allesammen.“

Fortumlet nåede Barnabas frem til den nye synagoge, hvor gudstjenesten netop var forbi. Ud af døren strømmede en broget flok, hvoriblandt Barnabas talte både sorte afrikanere, lyshårede galliske slaver og et par romerske soldater. „Hvad i alverden er her sket?“ udbrød han.

Nikolaus og Lukian bød ham ind og fortalte: Da disciplene kom hertil som flygtninge, var jøderne temmelig afvisende. Men i synagogen kom også en del fromme hedninger. Og dé var ivrige efter at høre mere om den Jesus, som ikke forkastede urene folk. Efter nogen tid spurgte de, hvad der hindrede, at de kunne blive døbt? „Og da fandt vi ud af,“ sagde Nikolaus, „at Jesus aldrig havde vist nogen væk, som bad ham om hjælp. Heller ikke hedninger!“ -"Og så døbte vi dem,“ sagde Lukian fornøjet. „Kom og giv dem et ord fra apostlene i Jerusalem!“

„Jeg er ikke sikker på, at apostlene bifalder, I døber hedninger,“ sagde Barnabas forsigtigt. -"Det må du hellere selv diskutere med dem,“ svarede Lukian. „Men du må ruste dig godt, for der er studerede folk imellem, og de giver ikke godvilligt slip på deres dåb.“

Barnabas undskyldte sig og sagde, han først ville hente en skriftlærd broder. Han havde fået ideen, da Lukian nævnte de studerede folk. Han kendte kun én studeret broder heroppe i disse egne. I havnen fandt han et skib, der skulle til Tarsus.

Et par uger efter var han tilbage med sin ledsager. De mødte op om aftenen til de kristnes fællesmåltid. Og Nikolaus kvalte et råb, da han så, hvem Barnabas bragte med sig: Saulus!

Men en forandret Saulus, der kaldte dem brødre og søstre. Og som forresten kaldte sig Paulus. Hans forældre var jøder med romersk borgerskab, forklarede han, og de havde af praktiske grunde givet ham et dobbelt navn til brug i henholdsvis hebraisk- og græsk-talende egne.

Nikolaus sank en klump og sagde, han foretrak *Paulus*. Og Paulus satte sig ved bordet, delte brød og vin med dem og fortalte åbent om det, der var sket på vejen til Damaskus. „Jeg, som var den værste af alle; jeg, som havde forbandet Jesus og forfulgt hans disciple, -*mig* udvalgte han til apostel!“ Paulus trak vejret dybt, som var han stadig ikke kommet sig over det. Så løftede han hovedet: „Dét beviser jo klart, at vejen til Gud ikke mere går igennem Loven, men at Gud har åbnet en ny vej ved sin søn Jesus Kristus. En vej for alle, der tror på ham!“

Hele forsamlingen så forvirret på ham, kunne ikke følge med. Og Paulus begyndte at vandre op



og ned ad gulvet, mens han bevægede hånden i takt med sine ord som en rabbi: „Hvis prøven var, om man overholdt Loven, så var Jesus dumpet, og Gud havde aldrig oprejst ham af døde. Men nu *har* Gud oprejst Jesus - jeg har selv set ham- altså er Loven død. Og den eneste vej til frelse er at tro på Jesu kærlighed!“ Paulus så sig rundt: „Var det lettere at forstå?“

Nikolaus nikkede. Barnabas tøvede: „Hvad så med hedningerne?“ Paulus så op: „Det siger da sig selv: Når det er Kristi kærlighed, der lukker op for os, er ingen lukket ude.“ Han løftede hånden: „Her er ikke forskel på jøde og græker, mand og kvinde, træ og fri, alle er vi ét i Kristus!“

Der var dødsstille, mens de ord bundfældede sig. Så sprang en kvinde op og brød ud i lovsang, flere og flere stemte i; og Nikolaus tænkte pludselig, at de havde manglet Paulus.

Apostelmøde

Paulus og Barnabas blev nære venner. De rejste ud fra Antiokia og prædikede i Lilleasiens byer om Jesu død og opstandelse. Og det gik som i Antiokia: nye menigheder blev til, og flertallet i dem var hedninger. Hedninge-kristne!

Paulus tjente til føden ved at lappe telte og sejl, og folk kom til ham, spurgte og lyttede. Efter nogen tid bad de om at blive døbt, og så var de kristne. Når Paulus og Barnabas forlod deres by, overgav de dem til Herrens hjælp. For der var langt til apostlene i Jerusalem.

Men da Paulus og Barnabas vendte hjem til Antiokia, blev de mødt af ængstelige brødre: Der var kommet udsendinge fra „de rigtige apostle“, som hævdede, at fællesskabet med Kristus kun gjaldt, hvis de lod sig omskære og blev jøder. Var det virkelig sandt?

Paulus eksploderede i vrede, forlangte at se de løgnere, og Barnabas genkendte dem som nogle af Jakobs folk. Et forrygende skænderi fulgte, men kun med det resultat, at Antiokias hedninge-kristne så mere og mere ulykkelige ud. Så skar Paulus igennem: Den sag var så alvorlig, at den krævede et møde med alle apostlene. Nu rejste han og Barnabas til Jerusalem.

Apostlene i Jerusalem bød dem velkommen og hørte venligt på Paulus' beretning om missionen. Kun da Paulus omtalte sig selv som apostel, indvendte Peter „Vi er 12 apostle. Vi *har* valgt en ny efter Judas.“ Men Paulus svarede stolt: „*Herren* har selv udvalgt mig!“ og Peter tav.

Så tog Jakob fat: „Hvis ikke dine hedninger lader sig omskære og overholder Loven, kan vi jøder ikke spise sammen med dem!“ Paulus fór op og svarede, at når de som jøder ikke selv holdt Loven til punkt og prikke, skulle de ikke komme dér og pålægge andre den! Jakob stod stejlt på sit, og Paulus dyngede det ene skriftsted oven på det andet, til bevis på, at hverken omskærelse eller Lov betød noget, kun *tro*. „Med Kristus er det gamle forbi og noget nyt blevet til!“

Peter lukkede øjnene og bad. Som i en tåge så han snart Paulus, snart Jakob fare op. Han følte sig

som en lus mellem to negle, to skarpe hoveder med talegaver, han aldrig kunne klare sig imod. -Herre Jesus, skal du finde os splittede, når du kommer igen?

Da så Peter pludselig sig selv rejse sig med en myndighed, der ikke var han egen: „Det er ikke *os*, der afgør den sag, det er Gud. Og Gud *har* taget imod hedningerne. Det har han vist ved at give dem sin Ånd. Både hedningerne og vi bliver frelst af Jesu nåde og intet andet!“

Først af stilheden, der fulgte, blev Peter klar over, at han virkelig *havde* sagt det. Eller rettere: Jesu Ånd havde sagt det og afgjort sagen. Resten gik som en drøm, ligesom dengang i pinsen. De gav Paulus håndslag på fællesskabet. Han skulle gå til hedningerne, de til jøderne. Og der skulle ikke pålægges hedningerne nogen betingelser.

„Skriv det til dem!“ sagde Peter. „Skriv, at det har Helligånden og vi besluttet.“

Jakob mumlede noget om „visse elementære regler“; men ingen hørte efter, for Paulus, -den kantede, hidsige, boglærde Paulus- brød ud i lovsang til Kristus:

„Dør vi med ham, skal vi leve med ham,

holder vi ud, skal vi krones med ham.

Fornægter vi ham, fornægter han os.

Men bliver vi utro, forbliver han tro,

thi fornægte sig selv kan han ikke!“

Peter nikkede blidt. Ja, Jesus fornægtede sig ikke. De var i gode hænder.

Thomas - Jesu discipel

Thomas er traditionelt blevet opfattet som den vantro - den tvivlende apostel. Men i denne artikel nytolkes han af Jes Nysten på en overraskende måde: Som Thomas - den sande troende. Hans betydning for os i dag udspringer netop af hans tro og hans vantro, konflikten mellem tro og viden, som i dag er mere aktuel end nogensinde.

Af Jes Nysten

Thomas er en temmelig anonym skikkelse i Det nye Testaments omfattende persongalleri. På trods af, at han er en af Jesu disciple, så gør han ikke megen stads af sig - eller rettere: evangelisterne gør ikke megen stads af ham.

I alle evangelierne nævnes han i discipel-kredsen - flere steder med tilnavnet Didymus (tvilling) - men det er kun i Johannes-evangeliet han får krop og stemme, det er kun i det evangelium, at han er mere end et navn.

Det er der måske en grund til!

For Thomas er en noget akavet person, en mand, der ikke rigtig passer ind i den almindelige ramme, han siger de forkerte ting på de forkerte tidspunkter og han forstår øjensynlig ikke rigtig dybderne i Jesu forkyndelse og handlinger. Der er noget urovækkende ved han. Noget næsten pinligt.

Men evangelisten Johannes har en uransagelig forkærlighed for sære personligheder, så der er nok god grund til, at det alene er ham, der har turdet lade Thomas træde frem som mere end et navn. Men samtidig evner Johannes med sin sædvanlige humor at omslutte Thomas med et skær af menneskelig naivitet og oprigtighed, så han bliver genkendelig trods sine særheder.

Thomas er et menneske af denne verden, nøgtern og spørgende, og lad os for et øjeblik opleve ham:

Første gang han træder ind på scenen er i Johannes-evangeliet kap. 11 v. 16, midt i fortællingen om Lazarus. Jesus er draget bort fra Judæa sammen med disciplene, men nu hører han, at vennen

Lazarus er meget syg. Efter et par dages betænkningstid beslutter Jesus at tage tilbage for at besøge sin ven i Betania. Nogle af disciplene er betænkelige ved at Jesus begiver sig tilbage til Judæa-området, fordi der har været disse voldelige angreb på Jesus. Men Jesus insisterer, og da er det Thomas griber ind og viser sin loyalitet overfor mesteren: lad os gå med og støtte Jesus også selvom det skulle betyde døden for os! Thomas er både nøgtern og trofast.

Anden gang vi præsenteres for Thomas er i Johannes-evangeliet kap. 14 v. 5, hvor Jesus forudsigersin bortgang. Her røber Thomas sin uforstand, fordi han tager Jesu tale helt bogstavelig; derfor vil han gerne vide, hvilken vej han vil gå, så de trofaste disciple kan følge efter! Og Jesus må så prøve at forklare sig så godt han kan.

Tredje gang han dukker frem er til sidst i evangeliet, hvor han pludselig indtager en hovedrolle.

Det er i Johannes-evangeliet kap. 20 v. 19 - 29 - efter Jesu død i påsken.

Påskesøndag om aftenen er disciplene samlet og pludselig er Jesus tilstede blandt dem. Men - hører vi - Thomas er der af en ukendt grund ikke.

Da han sidenhen dukker op, fortæller de om det, de har oplevet, men han nægter at tro på det, før han selv har været konfronteret direkte med Herren selv.

Det sker så ugen efter. Her kommer Herren og giver Thomas lov til med egne øjne (og hænder!) at konstatere, at det disciplene fortalte er sandt: Herren er levende!



Det er alt hvad vi kender til denne Thomas. Men det fortælles, at han siden hen drog øst på, og derude blev stifter af en menighed: Thomas-menigheden.

Den „vantro“ discipel

Men de ganske få replikker, vi har overleveret i Det nye Testamente, giver os alligevel et vist indblik i hvem Thomas er.

Den naivitet og den lidt irriterende trang til hele tiden at være lidt på tværs, som vi finder hos ham, udspringer af et karakteristisk træk, som måske er endnu mere genkendelig for os i dag end for hans samtid: hans krav om selv at ville bedømme tingene - ikke lade sig nøje med, hvad andre fortæller.

Han vil se med sine egne øjne, for at kunne tro på det!

Det er jo hele tiden det, der får ham til at stille sig lidt dum an i forhold til de andre disciple: at han tænker så direkte og så praktisk - han har ikke fornemmelse for de dybere eller højere lag i tilværelsen, så hans forhold til Jesus er også meget ukompliceret. Livet er det, der finder sted for hans øjne, det han selv kan se og forholde sig til - hvis han bliver konfronteret med noget nyt og uventet, så skal han se det og helst også røre ved det, for at han kan forholde sig til det. Derfor er forholdet til Jesus så ligetil: Jesus hører denne verden til, og Thomas er villig til at gå i døden sammen med ham - men da han så går forud - går i døden - uden at disciplene har fuldt ham, så er livet med Jesus og alle de drømme og for-

ventninger, som var knyttet dertil - døde for Thomas.

Når Thomas for eftertiden er blevet benævnt „den vantro“ eller „tvivleren“, så er det disse træk ved ham, man har hæftet sig ved, at Thomas i bund og grund er det modsatte af en ægte troende, som netop er karakteriseret som en, der tror uden at se, for det man kan se og røre ved, det er jo en del af den synlige verden, og så handler det om viden, om fakta - og ikke om tro!

For at få denne modsætning mellem „tro“ og „vantro“ mere uddybet, så er det vigtigt for et øjeblik at opholde sig ved forholdet mellem tro og viden.

I Det nye Testamente er denne modsætning hele tiden på spil: folk kræver tegn, de vil hele tiden overbevises med synlige beviser, deres skrøbelige tro må have et fast fundament.

Men hvergang tilbageviser Jesus disse krav - folk må leve med denne usikkerhed: enten er det sandt og troværdigt, det Jesus siger og gør, eller også er det løgn og blændværk. Men beviser får de ikke.

Denne konflikt er allerede tilstede i fristelsesscenen i begyndelsen af Mattæus- og Lukasevangeliets.

Her ligger fristelsen for Jesus netop i at bruge sin guddommelige magt til at „bevise“, hvem han er - det er det djævelen vil friste ham til, men Jesus falder ikke for denne fristelse. Han „gemmer“ sin guddommelighed i sin menneskelighed, hans magt forbliver en skjult magt, og derfor åben for tro eller tvivl.

Og det gjorde han ret i! For en tro, der er bundet til beviser eller til noget meget håndgribeligt, vil miste sin karakter af tro, for så var alt jo klart og forståeligt, så var der ikke plads til personlig tro - kun til blind accept.

Tro er således uafhængig af beviser, de ville knuse den ægte tro, så set i det lys, så må Thomas fremtræde som den vantro - den der vil have beviser og derfor mangler tro.

Thomas - den troende

Nu vil jeg gerne i det følgende prøve at give en anden fortolkning af Thomas, prøve at se ham som en „ægte“ troende og ikke som ovenfor beskrevet: en traditionel vantro.

Og det vil jeg gøre ved at uddybe min forståelse af, hvad tro er.

Navnet Thomas betyder „tvilling“ på hebræisk, men da det på det tidspunkt, hvor Johannes skriver, kun blev opfattet som et navn, så understreger Johannes dette ved direkte at fortælle, at han har tilnavnet „Didymus“, der netop betyder tvilling.

Det er naturligvis ikke tilfældigt, men fortæller noget vigtigt om Thomas - *ikke* som det blev udlagt i folkemunde: at det var tegn på hans „tve-sind“, hans tvivl - men „tvilling“ siger: broder-sind, en tvilling er en, der trofast følger sin broder. Og det gør Thomas; han følger Jesus, broderen, trofast, og som vi hører ham selv sige: han er villig til at følge ham i døden.



Ikke på noget tidspunkt er han i tvivl, ikke på noget tidspunkt svigter han sin opgave: at følge sin broder.

Men da det hele er overstået, da Jesus er død og alle de andre disciple kryber forskræmte sammen i huset og prøver at komme til rette med deres oplevelse af, at den døde Jesus pludselig er lyslevende blandt dem, så er Thomas ikke til stede. Hvor han er ved vi ikke, men da han dukker op, fortæller de andre ivrigt om det de har oplevet - *og da er det* at hans tvivl dukker op, han kendte jo godt til talen om opstandelsen, så det var ikke opstandelsens realitet han tvivlede på, men det var det de fortalte, som han tvivlede på. Han betvivlede deres ord.

Han kunne ikke, han ville ikke nøjes med deres fortælling om den opstandne, han ville selv erfare det - han ville selv konfronteres med det.

Dette er et meget centralt punkt: Thomas ville „prøve“ deres ord!

For det kunne jo være fantasi, et pludseligt kollektivt vanvid, der havde grebet dem, fordi de så brændende ønskede den døde tilbage.

Thomas vil, som Paulus anbefaler, „prøve ånderne“, prøve om det virkelig er den korsfæstede Jesus - hans tvilling-broder - der er den opstandne herre og mester.

Thomas er i denne situation ikke tvivleren men den oprigtigt søgende, den der vil sikre sig, at det er Jesus, der er Kristus - at det virkelig er ham, der er genstand for hans tro. Og ugen efter kommer den opstandne til ham, så Thomas må erkende: den opstandne Kristus er hans „broder“, Jesus fra Nazareth.

En tvivler er han således langt fra, han er den trofaste, den ihær-

digt søgende, der ikke vil lade sig nøje med de andre disciples fortælling om Kristus!

Og hans ihærdighed belønnes: den følgende søndag møder han selv den opstandne, midt i sin tvivl og uforstand bliver han konfronteret med livets egen Herre.

Thomas, vores „broder“ - hans betydning for os

I vores situation idag som kristne mener jeg, at Thomas kan hjælpe os på to måder:

- dels ved - som forbillede - at være en kæmpende sjæl, der aldrig faldt til ro, men som turde begive sig derud, hvor der for alvor er noget, der står på spil - han kan være et modbillede til den tider alt for skråsikre kirkelighed, der mener én gang for alle at have fået patent på det med Gud og Kristus.

- dels ved at han kan være med til at fastholde tyngdepunktet i enhver drøftelse om kristentroen på det rette sted: ved opstandelsen, og netop opstandelsen som et „møde“, noget der rammer en personligt og ikke blot forbliver en fortælling.

Men: hvordan får vi mulighed for at kunne gøre samme bevægelse som Thomas - vi kender til tvivlen, vi kender til det at søge, men hvordan etablerer vi „mødet“?

For hvis man kan sige, at Thomas kom for sent til det første møde med den opstandne, og først en uge senere fik fremtvunget et møde, hvordan så med os, der kommer næste 2000 år for sent til mødet?

Hvad kan vi gøre?

Stikord til videre bearbejdelse af emnet:

At tale om opstandelsen som „et nærvær“, som en personlig „erfaring“ er en kompliceret sag i vor tid, hvor den overvældende interesse for religiøsitet netop er meget personligt fikseret, og hvor der hele tiden tales om „at opleve“ eller „erfare“ det guddommelige som noget meget personligt.

Derfor er det vigtigt at pointere, når det gælder opstandelsen:

- i de evangeliske fortællinger om opstandelsen er det afgørende at holde fast i, at først mødet med den opstandne giver mening til den tomme grav, for der var jo ingen tilstede ved selve begivenheden påskemorgen. (Emmaus-fortællingen hos Lukas, Maria Magdalene hos Johannes, og Thomas hos Johannes)

- dette emne kan videreudvikles med temaet „vi tror ikke på en bog men på den opstandne Herre“ - altså en drøftelse af Bibelens betydning for vor tro.

- den opstandne Kristus er nærværende i sit ord - og netop i „Ordet“ og ikke i bogstaverne (Ordet blev kød og tog bolig blandt os) - det guddommelige i det menneskelige, i kød og blod. - Men netop kun tilgængelig for troen.

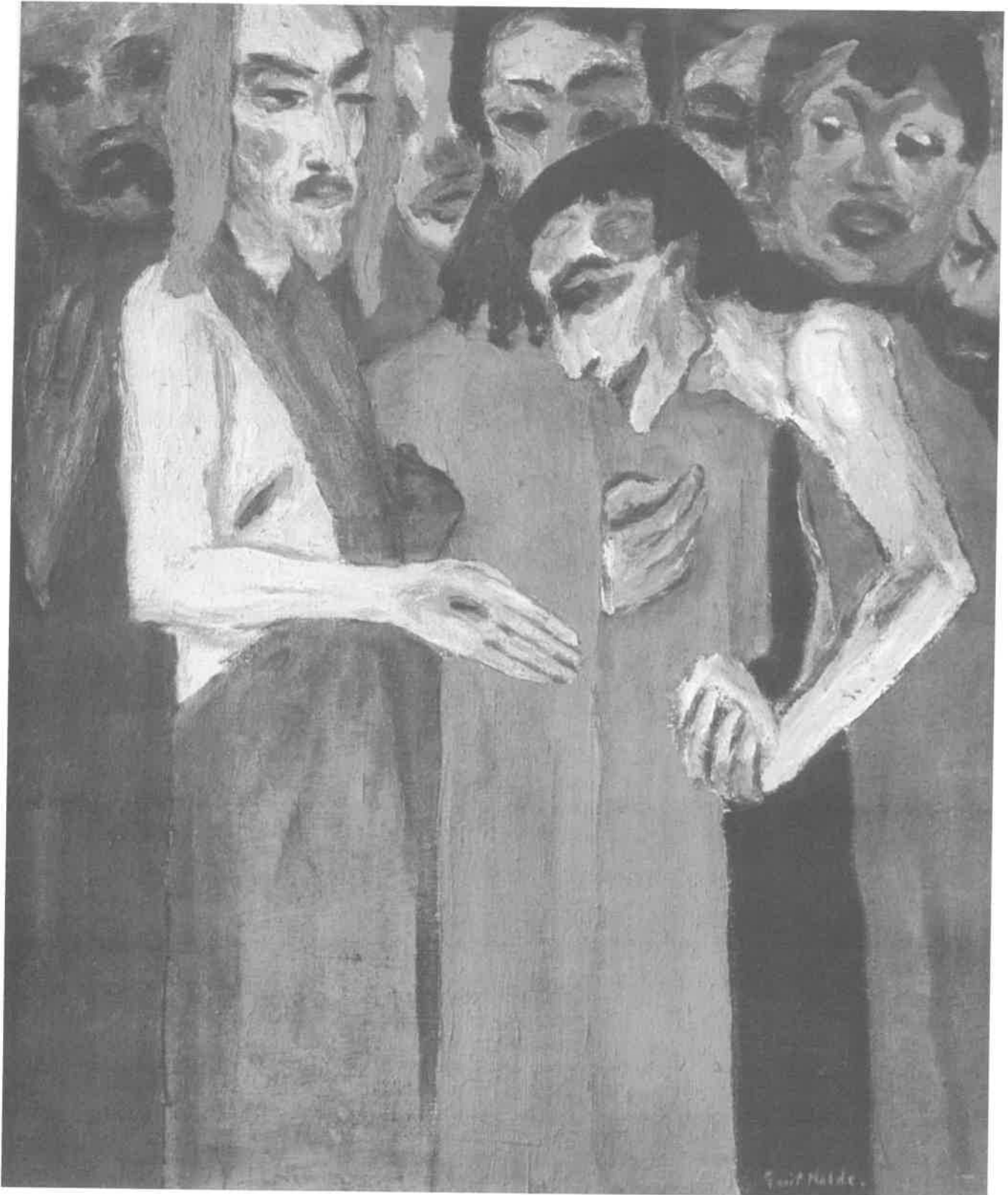
- den opstandne Kristus er levende tilstede i sakramenterne (vigtigt at fastholde, at „mødet“ også kan finde sted udenfor kirkerummet!)

- forholdet mellem tro og tvivl: faderens bøn „jeg tror, hjælp min vantro“

- spørgsmålet er: er det netop i den situation, hvor tvivlen fylder mest og man er mest søgende, at Kristus „kommer en i møde“, som med Thomas?



Emil Nolde: Der ungläubige Thomas



Den forsømte Paulus

Apostlen Paulus er en sjælden gæst i undervisning eller studiekredse. Men læsningen af hans breve, som er det ældste vi har fra NT, er både spændende og inspirerende at arbejde med. Artiklen er en opfordring til at give sig i kast med Paulus og den giver nogle bud på, hvordan man kan gribe arbejdet an.

Af Andreas Davidsen

Det er næppe for meget sagt at det er en yderst beskedet plads, der er afsat til Paulus i undervisningen. Også i studiekredse er han en sjælden gæst. Og det selvom han er en af nøglepersonerne ikke blot i kristendommens historie, men også i verdenshistorien. Denne forsømmelighed er medvirkende årsag til at misforståelser og fordomme om Paulus er i vild vækst. I en autoritetsallergisk tid er Paulus blevet gjort til reaktionens og systemets mand frem for nogen, mandschauvinisten, kvindeundertrykkeren, - og det til trods for at netop han førend nogen anden har talt om enheden i Kristus på tværs af alle kønslige sociale og racemæssige skel.

Undervisningen i Paulus og hans breve er i nyere tid enten blevet gjort til en meget lærd sag eller til en meget from sag. Enten er det en opgave for specialister med kendskab til murstenstykke kommentarer og indviklede hypoteser, eller det er en slags bekendelseshandling indenfor snævre kirkelige kredse af pietistisk tilsnit, hvor det let kan blive en selvspejlende vers-for-vers-undervisning der dominerer sammen med en dogmatiserende skriftlæsning på tværs af sammenhæng og mening.

Men Paulus er andet og mere end skriftsteder og Paulus' breve bør være andet og mere end specialiteter for lærde. Det er jo de ældste, mest direkte, autentiske skrifter fra den første kirkes tid vi overhovedet ejer. De kan sted- og tidsfæstes med stor nøjagtighed.

Forfatteren er kendt, hans historie kendt, hans rejser, hans temperament, hans personlige kampe og vanskeligheder. Paulus er den eneste forfatter i Det nye Testamente vi virkelig véd noget om, ja næsten kan gå rundt om, - selvom der unægtelig er mange spørgsmål Paulus betræffende der ikke lader sig besvare. Hans forkyndelse har alle dage vakt modsigelse. Men hans betydning kan vanskeligt overdrives.

Derfor er det højst fornødent at han kommer til at indtage en mere central plads i undervisningen og i studie- og bibelkredse.

Men hvordan? Er han ikke for pædagogisk uhåndterlig, for svær at arbejde med?

Nej, det kan man ikke sige. Men det kræver selvfølgelig noget arbejde, - også hvad angår tilrettelæggningen. Men jo mere man beskæftiger sig med Paulus, jo mere spændende bliver han.

Hensigten med det følgende er at tilskynde til arbejde med Paulus og Paulus' breve, især i ungdoms- og voksenundervisningen. Jeg vil først komme med nogle mere generelle betragtninger, men dernæst vil jeg også forsøge mig med et idékatalog med emner og opgaver, som måske kunne være egnede til formålet.

Generelt kan man sige, at en vigtig forudsætning for at arbejde med Paulus er, at man har gjort sig bekendt med Apostlenes gerninger kapitel 9 og 13-28, hvor Paulus er hovedpersonen og hvor man får et levende indtryk af hans liv og skæbne indtil hans ankomst til Rom. Den meste skoleundervis-



ning kommer nok ikke længere end dertil. Men gør den det godt og grundigt er det vel så også godt nok.

Men brevene er der jo unægtelig også. Og selvom det måske kan være besværligt er det særdeles lønsomt at stifte nærmere bekendtskab med dem, eller i hvert fald med nogle af dem.

Her er der imidlertid det ejendommelige, at hvis man starter med at sætte sig ind i Paulus' historie ved hjælp af Apostlenes gerninger så står der ikke et ord i dette skrift om disse breve. Hvorfor ikke? Ja, det kan man have mange meninger om. Men en af de ting man skal være opmærksom på er at Apostlenes gerninger formodentlig er skrevet hen imod slutningen af det første århundrede, d.v.s. ca. 40 år efter at brevene blev affattet. Det er i nogen grad „eftermælets Paulus“ man møder hos Lukas. Lukas er en fremragende historiker og en fortrinlig skribent. Og han har haft mange kilder at øse af. Men han er på afstand af begivenhederne. Og brevene har han åbenbart ikke brugt som kilde. Nogle mener at det skyldes at han ikke har kendt dem.

Det kan man ikke vide. Lukas er pioner forsåvidt som han er den første, der tager sig på at skrive om hvad der sker med den kristne menighed efter Jesu død og opstandelse. Men han arbejder efter andre kriterier end dem, vores tids historieskrivning arbejder efter. Han udvælger sit stof og lægger sin fortælling til rette efter visse

retningslinjer, som er bestemt af hans teologiske grundopfattelse. Sammenligner man beretningerne om Paulus i Apostlenes gerninger med de få og spredte oplysninger, der findes om begivenhedsforløbet i brevene, er det åbenbart, at selvom brevene i vid udstrækning bekræfter Lukas' fremstilling rummer de også mange oplysninger og detaljer som kun vanskeligt lader sig forene med Apostlenes gerninger. Og hvor det er tilfældet må brevene naturligvis have forrang, som de primære kilder de er.



Paulus, Ravennas mosaik

Det er en sag, som der er blevet forsket meget i vore dage, og efterhånden er man ved brevenes hjælp kommet frem til et lidt andet billede af begivenhederne end det traditionelle i Apostlenes gerninger. Et eksempel: Lukas fortæller at Paulus foretog sin første store rejse til Lilleasien, Makedo-

nien og Grækenland *efter* det berømte og vigtige apostelmøde i Jerusalem og *med* apostlenes og Jerusalemmenighedens sanktion, som en slags udsending for urmenigheden. Men et omhyggeligt studium af brevene har ført frem til den konklusion, at denne store treårige rejse har Paulus foretaget *før* apostelmødet. Det kan synes at være en petitesse, og er det forsåvidt også. Men det siger noget om *Paulus' selvstændighed* i forhold til urmenigheden som fortøner sig hos Lukas, og det har givet anledning til en *omlægning af hele Paulus' kronologi*, hvor man nu mener at kunne tidsfæste mange af begivenhederne og ikke mindst brevene på en mere sikker måde. Det kan måske i første omgang forekomme forvirrende nok, men er i virkeligheden ganske simpelt, og det gør ikke Paulus mindre vedkommende, - ligesålidt som det overflødiggør Apostlenes gerninger som kilde.

I Komponenter til kristendomsundervisning 3 om Apostlenes gerninger s. 18-34 og ikke mindst i indledningen til bogen om Paulus fra s. 13-30 har jeg gjort rede for hele denne spændende historie.

Men historien er ikke bare spændende. Den er også af stor betydning for forståelsen af det enkelte brev.

Man bør nemlig altid når man vil arbejde med et brev indledningsvist forsøge at orientere sig om, hvor i Paulus' historie brevet hører hjemme og hvilke aktuelle forhold der sigtes til. Paulus' bre-



ve er jo ægte breve i den forstand at de er skrevet til ganske bestemte menigheder i ganske bestemte anledninger. De er ikke skrevet for evigheden, men for øjeblikket. Paulus sidder ikke og sammenskriver skriftsteder til en kristen dogmatik! Megen ørkesløs Paulusfortolkning er der kommet ud af at læse Paulus på den manér. Hans teologiske arbejde er altid bundet til situationen og den dermed givne forpligtelse til at overveje hvad evangeliet her kan vejlede ham til at sige. Altid er Paulus apostelen, forkynderen, missionæren der er ét med sit kald og fuld af omsorg for de menigheder han har ansvar for, og som han i brevene opmuntrer, revser, belærer og prøver at føre dem tilbage til den tro, de er døbt til, hvis de er ved at fare vild.

Man kan mene at en sådan „historisk“ tilgang til brevene gør dem mere fortidige og fjerne. Det gør det måske også i første omgang. Men når denne første omgang er overstået kan en sådan fremgangsmåde bidrage til at gøre tingene mere menneskelige og vedkomne før man går over til en mere tematisk betonet arbejdsform. Det har altid været god pædagogik at begynde med at tage tingene ud i armlængde og se hvor mærkelige de i grunden er, - for at vække nysgerrigheden

og eftertanken. At begynde med at sætte en tekst ind i dens historiske sammenhæng og se hvor egenartet den i grunden er kan være forudsætningen for at forstå hvor nærværende og aktuelle sager det drejer sig om.

En anden grundregel er, at det er en selvfølge, at man begynder gennemgangen af et Paulusbrev med at læse brevet i sin helhed enten hjemme eller i studiegruppen eller måske begge steder og herunder eventuelt notere sig hvilke spørgsmål, der umiddelbart melder sig og diskutere dem. Det er også hensigtsmæssigt at prøve at danne sig en oversigt over brevens opbygning og disposition før man tager fat på det enkelte tekst-afsnit.

Kommet dertil kan det være en god idé at alle/flere/enkelte af eleverne/studiekredsdelegerne hjemmefra har arbejdet med udvalgte spørgsmål til det pågældende afsnit. Eller man kan nøjes med at arbejde med spørgsmålene på stedet. Her kan kontrasttekster, paralleltekster, salmer, andre bibeltekster, litterære tekster være nyttige til at åbne øjnene for hvad der egentlig står i teksten ved så at sige at kaste et sidelys ind over teksten der får konturerne til at træde tydeligere frem.

I min bog Arbejdsbog om Paulus har jeg fremlagt sådanne perspektiverende tekster og forsøgt at udarbejde spørgsmål og opgaver til de enkelte Paulusbreve. Desværre er Arbejdsbogen udsolgt såvel som den dermed sammenhængende Paulusbog med dens kortfattede kommentarer til alle brevene. Men de kan lånes på bibliotekerne.

I det følgende bringer jeg en del eksempler på sådanne opgaver, der tildels er hentet fra Arbejdsbogen om Paulus. Også andre er kommet til. De skal selvfølgelig ikke tages for mere end de er: forslag, ideer og tilskyndelser. Men måske kan de hjælpe med at gøre disse overvejelser om undervisningen i Paulus mere konkrete.





Romerbrevet

Romerbrevet

Dette brev er både stort og stofmættet. Det er vel det mest „teologiske“ af Paulusbrevene og kan være vanskeligt at arbejde med, selvom det unægtelig er det brev, der stærkest og mest udførligt formulerer „retfærdiggørelsen af tro og ikke ved lovgøringer“.

En læsning af hele Romerbrevet under eet, en redegørelse for dets placering og funktion i Paulus' missionsvirksomhed, og en gennemgang af enkelte afsnit er dog i høj grad mulig.

Mulige arbejdsopgaver:

Kap. 3,21-4,25: Hvad mener Paulus med at kalde Abraham „troens fader“? Forholdet mellem lov og evangelium (et hovedtema for hele brevet).

Kap. 5. Hvad betyder „retfærdiggørelsen af tro“ for livet her og nu?

Kap. 6. Paulus' syn på dåben.

Kap. 7. Friheden fra lovens magt og tjenesten i ånden.

Kap. 8. Hvad siges der i kapitel 8 om det kristne liv?

Kap. 9-11 Hvorledes forklarer Paulus modsætningen mellem fortættelserne til Israel og Israels afstandtagen fra Kristus? Og hvorpå bygger Paulus sin tro på at Gud alligevel ikke har fortrudt sine løfter til Israel?

Kap. 12ff. Hvilken sammenhæng er der mellem evangeliets frihed og formaningerne?

Kap. 13,1-7 forholdet til øvrigheden. Kan sammenholdes med Mk. 12,13-17. I Arbejdsbogen er aftrykt 4 tekster om det kristne syn på øvrigheden, en fra oldkirken, en af Luther og Munzer samt et uddrag af Barmenerklæringen.

Korinterbrevene

Korinterbrevene.

Af alle Paulusbreve må *Første Korinterbrev* anses for det mest velegnede til undervisningsbrug eller studiekredsarbejde, - allere-de af den grund at det giver et levende indtryk af menighedens daglige liv, dens sorger og glæder. Det er ikke fordi Paulus med brevet har sat sig for at give en sådan skildring. Hans breve, også dette, tjener andre formål. Men det har ikke kunnet undgås, at der hele tiden kommer noget af baggrunden med for de dagsaktuelle kommentarer, belæringer, tilrettevisninger. Det gør, at vi her har et mangfoldigt og nuanceret billede af korintermenigheden, hvad der i høj grad bidrager til at gøre teksten levende.

Med *Andet Korinterbrev* forholder det sig noget anderledes. Det siger mere om Paulus end om menigheden. Gennem læsningen af dette brev kommer man tættere ind på livet af Paulus end man gør i nogen af de andre breve.

Det er ikke alle ting der kan tages med. Men et vigtigt emne i disse breve er det begyndende *opgør med gnosticismen*, den gnosticisme der skulle blive en dødelig trussel for oldkirken i de første tre-fire århundreder. Det opgør finder i Det nye testamente blandt andet sted i 1. Korinterbrev kapitel 12-14, men også i de fire første kapitler af brevet hvor Paulus modstiller sin forkyndelse af Kristus som korsfæstet med verdens visdom og klogskab. Opgøret fortsætter og skærpes i 2. Korinterbrev, navnlig i de 4 sidste kapitler,

Korinterbrevene

som vel er noget af det mest dramatiske stof, der findes i Paulus' breve. I en New-Age-tid som vores, hvor en gnostisk inspireret nyreligiøsitet gør sig stærkt gældende, også indenfor kirken, er opgøret med gnosticismen så aktuel som nogensinde og intetsteds i bibelen får vi bedre materiale til denne kamp end i Korinterbrevene.

Af mulige *emner og opgaver* til Korinterbrevene - efter en indledende læsning og historisk orientering - kan nævnes følgende:

Første Korinterbrev.

Kap. 1,10-4,21: Hvad får vi i dette afsnit at vide om stridighederne i Korint, og hvad har Paulus dertil at sige?

Kap. 8-10 Hvilken stilling tager „de stærke“ til spørgsmålet om spisning af offerkød fra de hedenske templer, hvad er „de svages“ opfattelse, hvorledes stiller Paulus sig til de to standpunkter, og hvorfor?

Kapitel 11,2-14,40. Hvilke oplysninger får vi her om de kristne gudstjenester i Korint, og hvorledes søger Paulus at imødegå den herskende uorden, især ved nadvergudstjenesterne? (I Arbejdsbogen s. 31-34 er aftrykt en fortællende „dramatisering“ af disse gudstjenester og deres problematik, som efter min opfattelse er særdeles anvendelig)

Kapitel 12-14. Efter hvilke kriterier vurderer Paulus nådegaverne? Hvad er hensigten med at anbringe Kærlighedens lovsang midt i afsnittet om nådegaverne? (Til kap. 13, Kærlighedens lovsang er der i Arbejdsbogen aftrykt to kon-



Korinter-brevene

trasterende tekster, dels fra jødedommen, dels fra Platon)

Kap. 14,34-35 Er der tale om et forbud mod kvindelige præster? Sæt stykket ind i sammenhængen.

Kap. 15 Til dette kapitel om de dødes opstandelse kan man eventuelt sammenligne afsnit fra Lindhardts Det evige liv (uddrag aftrykt i Arbejdsbogen s. 35ff)

Andet Korinterbrev

Indledningsspørgsmål: Hvad er anledningen til at 2. Korinterbrev skrives?

Kap. 1,12-2,13 + 7,5-16 Hvad er Paulus blevet beskyldt for, siden det er nødvendigt for ham at „rose sig“?

Kap. 3,1-6,10 Hvorledes karakteriserer Paulus de to „pagter“, jødedommen og kristendommen?

Kap. 4 Skatten i lerkar. Hvorledes forklarer Paulus modsætningen mellem sin svaghed og afmagt og aposteltjenestens herlighed?

Kap. 10-13 Hvilke oplysninger får vi i disse 4 kapitler om Paulus' modstandere i Korint og deres anklager mod Paulus, og hvorledes imødegår Paulus dem? (Anvend evt. Søren Kierkegaard-teksten om „forskellen mellem et geni og en apostel“ fra Arbejdsbogen s. 39f)

Galaterbrevet

Mange af temaerne fra Romerbrevet møder man også i Galaterbrevet, men Galaterbrevet er lettere at gå til, også fordi det er kortere og mere overskueligt. Et hovedtema er den kristnes frihed og bundethed (jvf. Luthers skrift om Et kristenmenneskes frihed).

Efter indledningsspørgsmål om hvad der er anledningen til at Paulus skriver brevet kan man til de enkelte afsnit evt. anvende følgende spørgsmål og opgaver:

Kap. 1,10-2,21 Hvilke oplysninger får vi her om Paulus' historie indtil apostelmødet? Hvorfor betoner Paulus sin uafhængighed af apostlene i Jerusalem?

Kap. 3-5 Hvilket forhold er der mellem de kristnes frihed og kærlighedsbudet?

Efeserbrevet

Efeserbrevet

Et af de smukkeste breve er Efeserbrevet. Det er formodentlig ikke skrevet af Paulus, men hører hjemme i Paulustraditionen fra tiden efter Paulus' død. Hvilket ikke gør brevet mindre værdifuldt og betydningsfuldt.

Mulige emner og opgaver:

Kap. 2-5,21 Forholdet mellem hedninger og jøder.

Kap. 5,21-6,9 Diskutér den „patriarkalske“ opfattelse der afspejler sig i „hustavlen“ (jvf. Kol. 3.18-4,1)



Tessalonikerbrevene

Tessalonikerbrevene

Af de små breve er de to Tessalonikerbreve måske særlig egnede til undervisnings- og studiekredsbrug, også fordi de er de første. Der er endnu langt til de store, teologisk mere gennemreflekterede breve, Galaterbrevet, Korinterbrevene, for ikke at tale om Romerbrevet. Tessalonikerbrevene er ikke vanskelige at læse. De giver et stærkt indtryk af det hjertelige forhold mellem apostelen og den nystiftede menighed.

Indledningsspørgsmål: Igen er indplaceringen i Paulus' missionsvirksomhed vigtig. Læs Ap. Gern. 15,36-18,7, særlig 7,1-13: Hvilke oplysninger får vi der om grundlæggelsen af menigheden i Tessalonika. Hvad er formålet med at skrive hhv. 1. og 2. Tessalonikerbrev?

1. Tess.kap. 5,1-11 om tidspunktet for Herrens komme. Sammenlign dette stykke med Matt. 24,45-51 (lignelsen om de kloge og de dårlige tjenere), Matt. 25,1-12 (de ti brudejomfruer) og Matt. 25,14-30 (de betroede talenter).

Pastoralbrevene

Pastoralbrevene

De tre pastoralbreve hører hjemme i efterpaulinsk tid. De afspejler en senere tids kirkelige situation og indeholder bl.a. vejledninger og formaninger for menighedens „pastores“, dens hyrder og vejledere. Indledningsspørgsmål til hvert af de tre breve kan f. eks. lyde som følger: Hvad fortæller Paulus her om sig selv og sin situation og om årsagen til at brevet skrives? Hvilke oplysninger får vi i pastoralbrevene om vranglærernes lærdomme? Hvilket billede får vi af de forskellige kirkelige embeder og deres betydning?

Hustavlerne 1. Tim. 2,8-15 og 5,1-6,12 kan sammenlignes med Kol. 3,18-4,1. Det samme gælder afsnittet om kvindernes optræden ved gudstjenesterne 1. Tim. 2,8-15. Det kan jävnføres med 1. Kor. 14,34ff.

Filemonbrevet

Filemonbrevet

Det er et let og morsomt brev at gennemgå. Det er Paulus' korteste brev, kun på eet kapitel. Anledningen til brevet er, at slaven Onesimus er flygtet fra sin herre, Filemon, der bor i Kolossæ, til (den fangne) Paulus i Efesus. Hos Paulus er han blevet omvendt til kristendommen, men nu sender Paulus ham tilbage til Filemon med en bøn om at Filemon vil tage vel mod ham, selvom bortløbne slaver dengang var helt uden retsbeskyttelse og uden videre kunne slås ihjel af deres herrer.

Udover at være et godt eksempel på antik brevskrivning, specielt Paulus' brevskrivning, er der gode muligheder for ud fra dette brev at komme ind på spørgsmålet om det i datiden almindeligt udbredte slaveri, og den kristne kirkes stilling til dette spørgsmål. Ved en gennemgang af brevet må det for det første gøres klart, hvad der er anledningen til at Paulus skriver dette brev, hvad han beder Filemon om at gøre, og hvorledes han argumenterer for sit ønske. Til temaet Slaveri er bl. a. et uddrag af en tale af Martin Luther King aftrykt i Arbejdsbogen s. 59. Andre lignende tekster er ikke svære at finde.

Vil man gennemgå et Paulusbrev i en skoleklasse er dette måske det mest velegnede.



Kolossenserbrevet

Kolossenserbrevet

Emner og opgaver:

Indledningsspørgsmål:

Hvordan er Paulus' forhold til menigheden i Kolossæ?

Hvad er anledningen til at brevet skrives?

Kap. 2. Hvilke oplysninger kan man finde i dette kapitel om den vranglære der truer menighedens eksistens, og hvorledes imødegår Paulus den?

Hvad betyder den kristne dåb i den sammenhæng?

Kap. 2,8+16-23 Stikord: „Verdensmagter“, „fester, nymåne og sabbatter“, „engledyrkelse“ m.v.: Diskutér astrologiens forhold til kristendommen, evt. ved hjælp af en astrologisk tekst.

Kap. 3,18-4,1 Hvilken familie- og samfundsform afspejler der sig i denne „hustavle“? (Jvf. Ef 5,22-6,9; 1. Tim. 2,8-15; Titus 2,8-15 og 1. Peter 2,13-3,7).

Filipperbrevet

Filipperbrevet

Dette brev rummer bl.a. den ældste kristne hymne vi overhovedet kender. Den er selvsagt en vigtig tekst.

Emner og opgaver:

Indledningsspørgsmål: Hvilke oplysninger får vi om menighedens situation - og om Paulus' situation? Hvad formaner Paulus menigheden til?

Kap. 2,6-11 Kristushymnen.

Kap. 3,2-41 Hvilke oplysninger får vi om vranglærerne i dette afsnit, og hvorledes imødegår Paulus dem?

Det gyldne evangelium

Et undervisningseksempel

St. Peter er vel nok den apostel, der knytter sig flest historier og legender til. En del af dem er samlet i bogen „Det gyldne Evangelium“, der rummer mange små og humoristiske legender, der er meget velegnet til undervisning for børn og voksne. I denne artikel gengiver forfatteren én af fortællingerne og kommer med forslag til, hvordan den kan bruges i voksen-undervisning.

Af Henning Nørhøj

Det gyldne evangelium” af Gabriel Scott hører til blandt klassikerne. Bogen indeholder en række legender om Peter og Vorherre, der igen er kommet til jorden. Peter synes bestemt ikke, at alt er, som det skal være blandt menneskene. Og Vorherre, synes han, er alt for eftergivende. Hjertervarmt og humoristisk fortæller Gabriel Scott nu en række episoder og samtaler mellem de to. St. Peter har et par briller med hvilke han kan se ”virkeligheden”, men de hindrer ham åbenbart i at se, hvad der er livets dybder og mening. Det er herlig læsning. Og det er i bedste forstand opbyggelig læsning. Bogens historier kan bruges både af unge og ældre. Mange præster bruger utvivlsomt ”Det gyldne evangelium” i konfirmationsforberedelsen enten som højtlesning eller som genfortælling. Som eksempel gengives her fortællingen om *St. Peters briller*.

Historien egner sig nok så godt til voksenundervisningen - og som indgang til en samtale om et af livets helt store grundspørgsmål: lidelsens mening.

St. Peters briller

Der gik lang tid - syv lange og syv brede og endnu længere tid - så mødtes Vorherre og St. Peter ved kilden, som sprang frem ved foden af ”det vandrende bjerg”. Og Vorherre kom fra bjerget, og St. Peter kom fra staden Impio, som lå bag ved ham med tårne og spir og mumlede og summede med tusinde lyde.

- Vel mødt, sagde Vorherre venligt - hvordan er det så gået for dig?

- Oh, svarede St. Peter og trak på det - det er nu som man ta'r det.

- Det gik ikke, som du havde tænkt?

St. Peter smilede et tvetydigt smil.

- Nej, sandt at sige, det gjorde det ikke, men det gik nu ikke så galt, at det ikke var godt for noget!

- Det var jo et held, sagde Vorherre - Og hvad med den nye forkyndelse da, de nye ord?

Peter rømmede sig et par gange.

- Vinden tog det, svarede han.

- Ja så, sagde Vorherre - men var der ikke nogle nye bud?

St. Peter krympede sig.

- Åh dem, sagde han stilfærdigt, men så tog han bladet fra munden og ordene væltede ud af munden på ham:

- Jeg forstår mig altså ikke på menneskene. Nu har jeg stået fra morgen til aften og prædikeret for dem og fortalt dem, hvordan de skulle leve og vist dem den vej, de skulle gå.. Jeg har givet dem de bedste og mest vise råd. Jeg har forklaret det alt sammen, sådan, sådan og sådan... Til de dovne har jeg sagt, at de skulle se at arbejde noget mere. Til de rige har jeg sagt, at de skulle være gavmilde. Jeg har sagt til købmændene, at de havde alt for høje priser. Til arbejderne har jeg sagt, at deres krav var for høje. Jeg har kaldt arbejdsgiverne til mig og sagt, at de skulle lægge på lønnen og lette arbejderne's kår. Jeg har gået fra den ene til den anden, fra frådseren til den



pyntesygge, fra statsoverhovedet til den fattigste tigger. Jeg har prædikeret nøjsomhed - og alle tænkelige dyder. Jeg har snakket om venskab og fred og opfordret dem til at forsone sig med deres fjender. Men de råber på krig og opruster og bevæbner sig. Jeg har stået foran dem med og formanet dem tidligt og sent. Men ligemeget har det hjulpet.

- Men, men, spurgte Vorherre - var det så ikke sådan, at den nye måde skulle gribe og vække mennesker, løfte dem opad og udvide deres syn?

- St. Peter rømmede sig en gang til.

- Det kan nok være, sagde han - det er heller ikke selve måden jeg har forkyndt på. Men fejlen er den ...

- Nå, du har fundet en fejl?

- Nu kommer vi til det, sagde han - tillader du at jeg siger det lige ud?

- Så gerne, St. Peter, svarede Vorherre - fortæl hvad du har erfaret. Jeg vil gerne, at du letter dit sind.

- Godt, sagde St. Peter og rømmede sig - fejlen er kort og godt den, at menneskene ikke længere er sikre på, om du nu også rigtig er til. De har ikke set dig, siger de, ikke mærket det mindste til dig, og ikke fornemmet dig på nogen måde.. Gud ved, siger de, om det ikke alt sammen er noget, som præsterne har fundet på. Jeg har gået imellem dem og spurgt dem ud, så godt jeg kunne. Jeg har hørt deres vantro og læst deres tvivl. Vi vil ha' beviser, siger de, vi er ikke længere så dumme, at vi nøjes med ord.

Bevis råber de hver og en, lad os få Gud at se. Hvis han virkelig er til, hvorfor gemmer han sig så? Vi vil så gerne tro, siger de, men vi vil ha' bevis før vi tror. Istedet får vi nogle strenge bud, som vi ikke engang kan holde. Og hvis Gud ikke er til, hvorfor skal vi så holde dem? Så kan det jo være det samme. Hvis vi er hans kære børn, så lad ham stige ned til os og vise sig for os alle sammen eller gøre en undergerning, som der virkelig går ry af.

St. Peter tav lidt

- Herre, det var menneskenes ord

Vorherre nikkede som om han forstod

- Og du St. Peter, hvad mener du?

St. Petes øjne begyndte at skinne, og hans stemme rystede.

- Herre, jeg mener, at menneskene har ret. Vi har ikke nødtigt at vandre længere. Menneskene har forstået, hvad de mangler. Gå med mig tilbage til byen og fortæl dem, at du er Gud. Vis dem, at det er dig, som er Herren, giv dem tegnet, som de beder om, og forhindre at der bliver krig, sluk solen over deres hoveder eller lad de døde stå op!

- Jeg skal nok gå med dig, svarede Vorherre - men hør mig St. Peter og tro mine ord. Menneskene forlanger tegn. Jeg vil ikke spørge dig med hvad ret de forlanger et tegn. Jeg vil isteden spørge dig - lever de ikke midt i et tegn? Sluk solen, siger du - er det et større tegn at slukke den, end at hænge den op på himlen? Tegn, søger menneskene efter, nye tegn, nye

undere, nye gåder til de tusinder, som de har i forvejen.

Vorherre omtaler nu alle de tegn, som er selve naturen, hele skabningens underfuldhed. Men hvordan skal Gud så se ud, hvis han skal overbevise menneskene? Peter er usikker, for hverken Vorherre klædt i fattigdom eller som fyrste vil jo overbevise nogen. Så afbrydes deres samtale.

Der gik en port op i bymuren foran dem, og en lille grå kærre kom ud med en simpel kiste. Foran gik der en hest og trak, udslidt og mager, og bagved gik en mor og græd, en kuert, forgræmmet menneske, som vred sine hænder i dyb sorg og nød.

St. Peter stak hurtigt hænderne i lommen og satte brillerne på. Det var som om noget pludseligt gik op for ham.

- Herre, sagde han, ser du det optog, som kommer hen imod os, ser du den lille kiste dér?

Ja, svarede Vorherre uendeligt mildt.

-Ser du den fattige, forpinte mor, som går bagved kisten og jamrer og klager og græder højt over sit døde barn?

- Ja sagde Vorherre en gang til.

- Hun har mistet det dyrebareste, hun ejede, det hun elskede højest på denne jord. En dyb sorg har ramt hende. Hun har lidt, hvad et menneske kan lide. Hvad om du nu lod være med at gå ind i byen og isteden gav dig til kende for kvinden? Hvad om du nu gjorde tegnet for hende og vakte barnet til live og lod moderen få det igen?



Vorherre så underligt på St. Peter.

- Den dybeste sorg har ramt hende, siger du. Hun har lidt, hvad et menneske kan lide. Men hvordan kan du vide, at det forholder sig sådan?

- Jeg ser det jo, svarede St. Peter.

- Du ser det, sagde Vorherre og pegede på hans briller - med de tingester dér?

Han berørte St. Peters bryn med fingeren

- Tag glassene fra øjnene og se nu!

St. Peter tog brillerne af - et forhæng blev trukket tilside midt for hans syn, et lys var i ham, en klarhed omkring ham. Den lille kiste stod godt nok på kærren og moren fulgte godt nok efter som før, men hun gik med tilbundne øje og så intet af det, som var.. Og barnet selv lå ikke i kisten, men derimod dets billede af støv og jord. Barnet selv sprang glad omkring. Og to engle gik stille med i optøget. Den ene bar en skål i hånden, den anden bar på en opslået bog. I skålen glimtede en herlig skat, som blev større og større, og St. Peter så derfra, hvor han stod, at for hver tåre, som moren græd, trillede der en kostbar perle ned i skålen. Og han flyttede dernæst øjnene hen til bogen og læste i dens gyldne skrift og så at det ikke blot var hovedhårene, men også hver tåre og hvert suk, der var talt. Englen vendte et blad - da så St. Peter, at lidelse og sorg ikke i sig selv var noget ondt, og at menneskene ikke led forgæves. Englen vendte endnu et blad -

da lukkede St. Peter øjenene for ikke at blændes af den gyldne glans.

- Herre, sagde han og bøjede sig - tegnet er ikke nødvendigt, det forandrer ingenting.

Spørgsmål til bibelarbejde

- Fortællingen bruger tydeligt nok historien om enkens søn fra Nain, Luk. 7,11-17. Prøv at sammenligne de to fortællinger - især med henblik på deres "svar" på lidelsens problem.

- Fortællingen i "Det gyldne evangelium" tegner et billede af Peter som den lidt naive og uforstående, der hele tiden misforstår Mesterens forkyndelse. Hvordan forholder dette billede sig til evangeliernes opfattelse af Peter? Se hertil. Matt. 16,13-20 og Matt. 26,69-75.

Ordliste

Apostel betyder egentlig „ud-sending“ og betegner i NY Testamente en af Kristus udsendt missionær eller en af urkirkens grundpiller. Apostlene er i N.T. ikke uden videre identisk med de 12 disciple. Bl.a. hører *Paulus* med til apostelkredsen. Den bestod iflg. Paulus' egne breve af de store personligheder som Peter, Paulus, Jakob (Jesu broder), samt en kreds, der var noget større end den oprindelige kreds af disciple.

Martyr er betegnelsen for den, der ved sin død giver vidnesbyrd om sin overbevisning. Ordet martyr betyder på græsk blot „vidne“. I oldkirken skelnes tidligt mellem 2 grader af vidner om den kristne tro: martyrer, der med deres død vidner for deres tro, og bekendere, der, omend under hårde lidelser, men uden at miste livet, vidnede for troen.

Peter. Navnet Peter betyder „klippe“ (græsk. Petros, latin: Petrus). Oprindeligt et tilnavn. Apostlens rigtige navn var Simon (Mark.1,16). Ligesom broderen Andreas var Peter fisker. Stammede fra Betsajda, men boede på det tidspunkt, hvor han møder Jesu, i Kapernaum. P. indtager en lederrolle blandt disciplene, hvilket især legitimeres i Matt. 16. I urmenighedens tid virker han som missionær blandt jøder (jvf. Gal. 2,8). Peter er kommet til Rom og har lidt martyrdøden under kejser Neros forfølgelse år 64.

AV min arm!

Vision

- et tidsskrift om
AudioVisuelle medier

Administration
og abonnemeter:

Vision
Livøvej 29 A,
8800 Viborg

◆ Tlf.: 86 62 74 66

◆ Fax: 86 62 74 98

Husker du frk. Hollenberg i "Matador" og hendes yndlingsudtryk? Husker du hendes forkærlighed for en kop kaffe og det nye nr. af Films-Romanen? Vi har tænkt meget på frk. Hollenberg, da vi forberedte det nye tidsskrift om de AudioVisuelle medier.

AudioVisuelle medier har afgørende betydning for dannelsen af viden og værdier i det moderne samfund.

Vision er et nyt tidsskrift, som tager fat i medieme, og vi er ikke bange for at røre ved de ømme steder.

Vision beskæftiger sig med både form og indhold i medieme. Det etiske perspektiv er centralt i vor **Vision** af medieme, herunder især deres forhold til kristendommen.

Vision inspirerer

- dem, der benytter medieme i deres daglige arbejde, f. eks. foreningsledere, lærere og præster;
- mediebrugere, der vil uddybe deres oplevelser og erfaringer med de audio-visuelle medier.

Vision samler i hvert nummer artikler om et bestemt tema og giver dermed stof til fordybelse og debat.

Vision giver gennem faste rubrikker om de enkelte medier en solid orientering om aktuelt inden for radio, TV, biograf- og videofilm, medielitteratur og computer/internet.

Vision udgives af en udgiverforening, som består af en række forskellige kirkelige organisationer og samfund. Redaktionen arbejder helt selvstændigt, og artiklerne i tidsskriftet tegner ikke nødvendigvis andre end forfatterens synspunkter.

Vision udkommer fire gange årligt. Du får første nr. (oktober 1997) oven i 1998 - abonnementet for 130 kr.

Vision

Apostlenes Ikoner

Ikonerne er ikke blot billeder, som vi normalt forstår dem, men „de er i sig selv en åndelig realitet: Guds nærvær... Ikonerne er et vindue til den usynlige verden“. Det er synspunktet i denne artikel, der giver en bred indføring til ikoner og brug af billeder som medie for budskabet. Samtidig er den en aktuel replik til den aktuelle diskussion om kunst i kirken

Af Morten Møbjerg

Da Jesus efter sin Himmelfart bliver modtaget af englene i Himlen, er de meget spændte på, hvilke opgaver, der nu venter dem. Engelen Gabriel var blevet sendt med budskabet til Maria, at hun havde fundet nåde for Guds øjne og derfor skulle være det jordiske redskab til, at Jesus kunne fødes til verden som et almindeligt menneskebarn. Og da han blev født den første julenat, blev en himmelsk hærske af engle sendt til jorden for at forkynde den store nyhed: „Eder er i dag en Frelser født“. Og hvem mødte kvinderne søndag morgen ved graven i Joseph af Eremiters have, da de kom for at salve den døde Jesus. De blev mødt af englebudskabet: „Han er ikke her. Han er opstanden“.

Og nu da budskabet om opstandelsen skulle forkyndes til jordens yderste egne, - hvem var så nærmere til at bringe dette budskab videre ud end englene? Men skuffede bliver de. Jesus vinker dem og deres iver af med ordene: „Jeg har sagt det til Peter, Jakob og Johannes“.

Han havde givet opgaven videre til sine apostle, før han forlod jorden for at tage sæde ved Faderens højre hånd: Gå derfor ud og gør alle folkeslagene til mine disciple, idet I døber dem i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn, og idet I lærer dem at holde alt det, som jeg har befalet jer. Og se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende.

Og det utrolige skete. De stod op, forlod alt og alle, familie, sprog og hjemland og gik med budskabet om ham, som døde og opstod,

til verdens yderste ender. De havde ellers været forknytte og modløse nok over alt det, der var hændt i påsken og i tiden efter påske. Alle deres håb og forventninger var blevet knust Langfredag. Kun langsomt og næsten mistroisk var håbet og troen vendt tilbage i deres hjerter, fordi de selv mødte den korsfæstede, men igen opstandne. Fordi opstandelsestroen blev levende i disciplenes hjerter skabtes af apostlenes modløse skare vismænd, der gik til jordens grænser med budskabet om ham, der levede vort liv og døde vor død - og gav os del i sin sejr over mørket og døden. En lidt senere tid gav udtryk for dette sindelagsskifte ved at male „Den tvivlende Thomas“, der mødes med Kristus og får lov til med sine egne øjne at se og med sin hånd at røre ved sårene fra Jesu korsfæstelse. (172).

Det varede nemlig ikke længe, før man begyndte at male billeder af Kristus, af jomfru Maria og af apostlene, kalkmalerier på murene eller fremstillet i mosaik. Ikoner kaldte man dem i første omgang - med det græske ord for billede - et ord der snart blev forbeholdt billeder malet på træ. Første gang vi hører sådanne billeder beskrevet i ord er hos kirkehistorikeren Euseb (265 - 340), der beskriver, hvad han har set i Caesarea Philippi: „Vi så også billeder af Hans apostle, af Paulus og Peter, ja endda af Kristus selv, fastholdt i malerier malet i farver.“

De allerældste billeder var nu ikke helt sådan som Euseb beskriver dem. Det var værdiladede symboler, som man kun kunne forstå,



Der ungläubige Thomas, Recklinghausen

hvis man havde „nøglen“, der gav adgang til symbolets indhold. Hvilke tanker ville en fisk med en kurv brød på nakken udløse, hvis ikke man kendte fortællingen om Jesus, der bispiser de mange mennesker i ørkenen med nogle få brød og et par småfisk? Og det er endda kun det øverste lag i rebusen. Man skal også tænke på, at fisk på græsk hedder „iktys“ og at det er forbogstaverne i sætningen: Jesus Kristus, Guds Søn. Så bliver det til en forkyndelse af Kristus og af ham som „det levende brød, der kommer ned fra himlen“ og som den troende får del i gennem kir-

kens nadver. (pag. 13 i Oldkr. Kunst).

I kirken San Clemente i Rom ser man over højalteret en frise, der har bevaret erindringen om dissetidligste kristne „billeder“. Her er Kristus fremstillet som Gudslammet med glorie omgivet af tolv får, seks på hver side. Apostelkollegiet samlet om den Kristus, der har sejret over mørket og døden, før de begiver sig ud i alverden. Og samtidig et vink med en vognstang om, hvor besværlig denne opgave vil blive. „Se, jeg sender jer som lam midt blandt ulve“, siger Jesus, da han udvælger apostlene i sin tid. Oven over frisen finder vi en traditionel fremstilling af korsfæstelsen, men korsets arme er smykket med duer, tolv i tallet. Igen apostlene, tegnet i fortsættelse af Jesu ord hos Mattæus: „Se, jeg sender jer som lam blandt ulve, vær derfor snilde som slanger og uden svig som duer.“ Kender man bilbelstederne, så udløser en sådan „rebus“ en lang række supplerende billeder i fantasien, og man får en stærk og gribende fornemmelse for situationen og de betingelser, dergjaldt for disse første

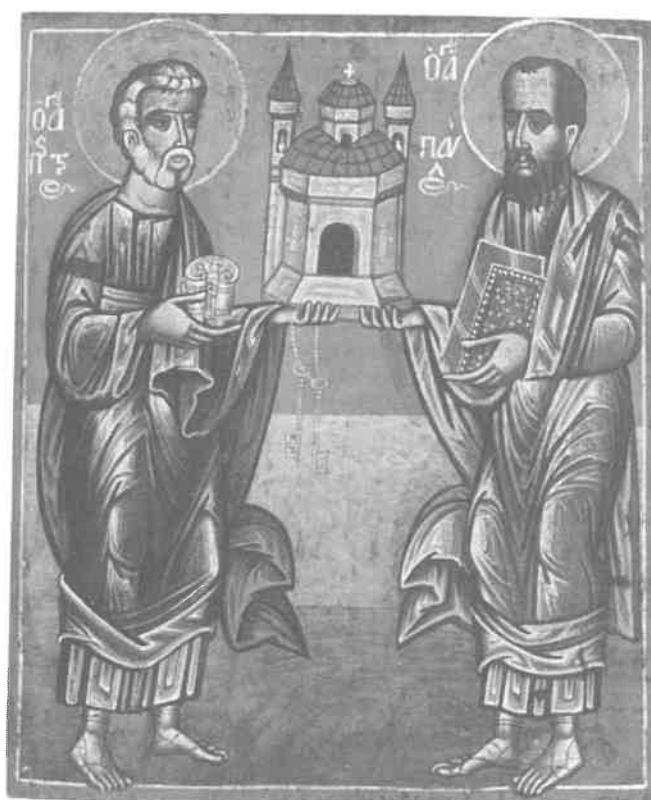
Kristusvidner.

Det hænger også sammen med en diskussion om man i det hele taget kunne male et billede af Kristus. Fra første færd stod det klart, at et billede af Gud selv ville være utænkeligt. Han bor i et lys, ingen kan komme nær, som intet menneske har set, ej heller kan se. Men Guds Søn, som blev menneske og delte vore kår. Ham har vi set, og ham er det, vi maler i vore ikoner. En mosaik fra S. Constanza kirken i Rom viser os Kristus i menneskeskikkelse mellem apostlene Peter og Paulus. Omkring dem flokkes lammene, der her ikke symboliserer apostlene, men de mennesker, der ved deres ord er kommet til troen på Kristus, og som nu følger i Den gode Hyrdes fodspor.

Apostlene Paulus og Peter som repræsentanter for alle de tolv kan ikke undre. De fik snart status mellem apostlene som „Apostel-

Brødmiraklet, Lucinas krypt





Die Apostelfürsten Petrus und Paulus, S. Ambergs samling.

kirke på jorden frem til Gud. (924).

Efterhånden rykkede ikonerne (nu malet på træ) ned fra væggene i kirken og blev stillet frem på overgangen mellem skib og kor. Først Kristus selv sammen med sin moder Jomfru Maria. Snart møder vi også Døberen Johannes, forløberen for Jesus, samt de to ærkeengle, Gabriel og Michael. Gabriel, der var sendebuddet, da Jesus skulle fødes, og Michael, der opfattedes som anfører i kampen mod mørket, synden og døden. Peter og Paulus kommer til som repræsentant for apostlene, der bragte det glade budskab ud i den

ganske verden. Denne række var nok den første begyndelse til ikonvæggen. Men så mange blev ikonerne til sidst, at der simpelthen opstod en væg med op til fem rækker af ikoner mellem kor og skib, kun gennembrudt af tre døre. Ikonostasen (ikonvæggen) kalder man denne væg. Ikke blot de billeder, vi lige har nævnt, men også ikoner af GTs profeter, af patriarkerne fra GTs ældste historie og sidst, men ikke mindst

en række ikoner, der fremstiller de vigtigste begivenheder i Det nye Testamente. Først og fremmest Jesu historie fra krybben til graven og opstandelsen, fra julen til påsken, himmelfarten og pinsen.

Også i denne nt. række møder vi apostlene eller nogle af dem. Hele flokken er naturligvis på ikonerne af Nadverens indstiftelse, Jesus, der vasker disciplenes fødder, Himmelfarten og Pinseikonen med Helligåndens udgydelse. Peter, Jacob og Johannes møder vi i Forklarelsen på bjerget. Igen er det Peter, der fører ordet, som den der har fået overdraget Himmeriets nøgler. (Mat. 16, 19). Der er ingen tvivl om, at Peter betragtes som apostlenes leder, først og fremmest i de tre synoptiske evan-

fyrsterne". Man kan nok undre sig over Paulus i denne sammenhæng. Han var apostel på en anden vis end de øvrige og det var Mattias, der var blevet valgt til at erstatte Judas: „En af de mænd, som fulgte med os i hele den tid, da Herren Jesus gik ind og ud hos os.“ Et øjenvidne, som dog blev udkonkurreret af Paulus, der så til gengæld i sin Damaskusoplevelse var blevet valgt af Jesus selv - som de øvrige apostle. Det kunne tyde på, at det afgørende var udvælgelsen af Herren selv. Det svarer godt sammen med, at det ikke i sig selv kvalificerede til at blive apostel, at et menneske blev kaldet til at være discipel og dermed følge Jesus som øjenvidne. „Da det blev dag kaldte han sine disciple til sig og udvalgte tolv af dem, som han også kaldte apostle“ (Lk. 6, 13). Apostlene blev opdraget til at forstå den inderste hensigt med Jesu liv, at hans gerning blev rigtig forstået og givet videre på rette måde. „ligesom faderen har udsendt mig, sådan udsender jeg også jer“. Billedmæssigt kommer fyrstetitlen til udtryk ved, at man maler Peter og Paulus, der i fællesskab alene bærer Kristi



gelier og allermest i Mattæusevangeliet. Derfor er det værd at lægge mærke til, at apostlen Thomas, som knap nok omtales i de synoptiske evangelier, får en langt mere central placering i Johannesevangeliet. Så meget, at ikonen med „den tvivlende Thomas“ jævnligt finder sin plads i den nytestamentlige ikonrække på ikonostasen. I det hele taget er det fjerde evangelium ikke nær så interesseret i at udpege ledere og „fyrster“ som de tre første. I Johannesevangeliet introduceres de enkelte disciple, når der er noget specielt og afgørende at fortælle om dem. Situationer, der næsten altid hænger sammen med evangeliets erklærede hensigt: „At overbevise om, at Jesus er Kristus, Guds søn, og at disciplene når de tror skal have livet i hans navn.“

Efter Jesu død og begravelse er alle disciplene mismodige og tvivlende, ikke blot Thomas. Deres tro begynder først at vende tilbage, da den opstandne åbenbarer sig for dem og viser dem „både sine hænder og sin side. Da blev disciplene glade, fordi de så Herren.“

Thomas var ikke til stede ved den lejlighed og erklærer, at det tror han ikke på, før han også får set naglemærkerne i hans hænder. Det er denne episode, der har givet Thomas det tvivlsomme rygte som den tvivlende Thomas. På trods af at Jesus uden indvendinger

opfylder hans ønske. Og på trods af at dette ønske kun stiller ham lige med de øvrige disciple. Thomas' svar er afgørende i sammenhængen. Han svarer nemlig med ordene „Min Herre og min Gud“ - og bliver dermed den første i Ny Testamente, der bekender Kristus ikke blot som Herre men også som Gud. Dermed sammenfatter han hele Johannesevangeliets budskab - ja, hele Kristentroens indhold.

Endelig peger de allersidste Jesusord til Thomas „salige er de, som ikke har set og dog tror“ ind i fremtiden - kirkens fremtid. De peger frem mod alle dem, der ved apostlenes og Thomas' forkyndelse skal komme til tro på Kristus - de mange, der aldrig som apostlene får lov til at møde mennesket Jesus, men den opstandne og himmelfarne Frelser, der i Helligånden kommer sin menighed i møde til alle tider. Netop det samme budskab som gudstjenestens prædiken og ikonernes billeder skal holde frem for os.

I vesten har billederne været omtrent så udbredte som i øst. Tænk blot på kalkmalerierne i de danske kirker. Der er ikke mange af de ting, vi har omtalt i denne udredning, som ikke kan illustreres med kalkmalerier fra en eller anden dansk kirke. Men udviklingen i øst- og vestkirken gik i forskellig retning. I Danmark som i

den vestlige kirke overhovedet har billedet været betragtet som udelukkende et pædagogisk hjælpemiddel, som illustrationer til det som ordet alene bragte og skildrede. „Hele det teologiske univers fandtes billedgjort i kirken“ og dannede „en kostbar ramme om det vigtigste: messen og forkyndelsen“, siger Ulla Haastrup i indledningen til „Danske Kalkmalerier“ (bind 1) under omtalen af kalkmalerierne på kirkens vægge, de gyldentlysende altre, korbuekrucifikset, de grove relieffer hugget ud i døbefontens sten og de spindelvævsagtige mønstre i tekstilerne.

Det er så sandt som det er sagt, men er dog kun en del af sandheden, hvis vi vender os mod øst til Den orthodoxe Kirke. Her har billedet nemlig levet sit eget liv. Her er billederne, formerne og farverne ikke blot en ramme om ordene. De fremstiller i sig selv en åndelig realitet, en nærværende virkelighed: Guds nærvær, mødets sted. Mødet mellem himmel og jord, mellem Gud og menneske. Ikonen er et vindue indtil den usynlige verden, hvor den synlige verden bliver gennemlyst af den usynlige.

Hvis man tilslutter sig dette orthodoxe syn på ikoner, må billedet og kunst i kirken i det hele taget fuldstændigt underordne sig kirkens tro og gudstjeneste. Den må være til for kirkens skyld og



San Clemente: Menneskehedens forsoning

aldrig for kunstens eller kunstnernes egen skyld. En seriøs replik til megen nutidig vestlig kirkekunst og ganske konkret til Carl Henning Pedersens udsmykning i Ribe Domkirke og hans udtalelse i den forbindelse: „Kunsten har sin egen tro, og det er flot, at kirken ikke lukker den ude.“ Vi vil derfor slutte med en sidste gang at kaste et blik på de to apostle Peter og Paulus i en højst nutidig udsmykning i Ørsjø kirke, der ligger tæt på Kalmar. Den blev færdig omkring 1980 og er udført af den svenske kunstner Sven Bertil Svensson, som netop nu er i gang med sin kirkeudsmykning nr. 51. Han er vestlig og nutidig i sit kunstneriske sprog, men tilslutter sig, hvad han selv kalder en „Sakral billedforståelse“, der ligger tæt op ad den orthodoxe opfattelse af ikonerne, som vi

har prøvet at skildre i grove hovedtræk. Her er det ikke malerens private og i sammenhængen derfor ligegyldige synspunkter. Heller ikke illustrationer eller pædagogiske hjælpemidler, der skal føre frem til det egentlige. Helheden selv bliver til lovsang, tilbedelse og taksigelse. En virkelighed i sig selv, der er nærværende og bevægende, som kirkens liturgi er det.

Sagt med andre ord betyder det, at det uendeligt store, det sublime og evige, kan udtrykkes og bæres af det forgængelige, at evigheden kan komme til orde gennem vore menneskeligt begrænsede udtryk - som Gud selv blev synlig virkelighed i mennesket Jesus Kristus.

Litteratur:

Danske Kalkmalerier, Nationalmuseet, Christian Ejlers Forlag.

Søren Prahl: Ikoner. Nordisk Kulturhistorisk Forlag, 1987.

Egon Sommer: Russiske Ikoner, Bogan 1988.

- er et tidsskrift til inspiration for alle i kirkens forskellige former for undervisning.
- praktisk hjælp til det pædagogiske arbejde i menigheden og det kirkelige børne- og ungdomsarbejde.
- undervisningsmodeller til brug for børn, unge og voksne.
- forslag til andagter og gudstjenester
- teologisk-pædagogisk information.
- anmeldelser og omtale af nye undervisningsmaterialer og litteratur med relevans til det pædagogiske arbejde i kirke og menighed.

Udgivet af EPS

Evangelisk Pædagogisk Samvirke, som er en sammenslutning af en række folkekirkelige organisationer, der er involveret i kirkens forkyndelse og undervisning.

Medlemmer af EPS

Dansk Bibelskole. Dansk Missionsråd. De samvirkende Menighedsplejer. Det danske Bibelselskab. Diakonhøjskolen. Diakonissehuset Sankt Lukas Stiftelsen. Diakonissestiftelsen. FDF. KFUK-spejderne i Danmark/De grønne pigespejdere. KFUM og KFUK i Danmark. KFUM-Spejderne i Danmark. KFUMs Idrætsforbund i Danmark. Kirkefondet. Kirketjenesten i Danmark. Menighedernes Daginstitutioner. Sammenslutningen af Indre Missions skoler. Unge Hjem Bevægelsen i Danmark.

Redaktion

Henning Nørhøj (ansv.),
Arne Kristoffersen, Eberhard Harbsmeier
og Poul Abildgaard.

Sats og layout: Poul Abildgaard

Omslag: Poul Abildgaard

Vignetter: Marianne Jespersen

Tryk: Special-Trykkeriet Viborg a/s

Abonnement

Årsabonnement (4 numre)

kr. 125,-. Løssalg kr. 35,-

Giro 8 05 53 51.

Henvendelse

Adresseændringer bedes meddelt Avispostkontoret. Husk ved alle henvendelser at opgive abonnements-nummeret, som står opført sammen med adressen på bladets bagside.

Religionspædagogisk Center
Frederiksberg Allé 10 A
1820 Frederiksberg C
Tlf.: 3324 92 50 (kl. 10-16)

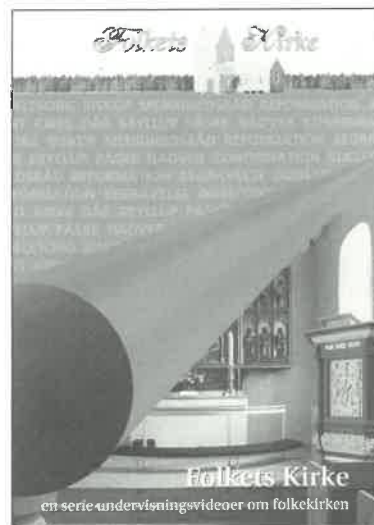
Religionspædagogisk Centers formål er at være til rådighed for såvel hjem, kirke og skole, hvad angår dåbsopklæring og kristendoms-undervisning.

- Udstillinger, kataloger og pædagogisk vejledning.
- Udlejning af film og bogkufferter.
- Salg af bøger og AV-materialer.

Video-nyhed

Folkets kirke

»Folkets kirke« er titlen på en ny videofilm om folkekirken. Programmet gennemgår folkekirken som institution. Den historiske baggrund for folkekirken med kristendommens indførelse, reformationen og grundloven introduceres. Herefter gennemgås kirkens opbygning og de forskellige instansers opgaver samt folkekirkens økonomi. Programmet indeholder interviews med kirkeminister Ole Vig Jensen, biskop Kjeld Holm, provst Hanne Hjørnlund, sognepræst Poul Martinsen og menighedsrådsformand Kristen Ringgård.



»Folkets kirke« er det første program i en serie undervisningsvideoer om folkekirken. De øvrige programmer vil blive produceret i løbet af de næste par år, og vil handle om kirken i det daglige, højtiderne, sakramenterne, bryllup, begravelse, det diakonale netværk og forholdet mellem kristendom og de andre store religioner. Serien er velegnet i konfirmandundervisningen og i den kirkelige voksenundervisning eller som introduktion for nye menighedsrådsmedlemmer. Programmet er produceret af Fatamorgana med støtte fra Undervisningsministeriet.

Speciel folder om videoserien kan rekvireres på Religionspædagogisk Center.

VHS-video – 30 minutter – kr. 295,-.

»Folkets kirke« forhandles kun gennem Religionspædagogisk Center



Frederiksberg Allé 10 A, 1820 Frederiksberg C, Tlf. 33 24 92 50